

Skattedebatten

Att beskattningen har en samhälls-ekonomisk kostnad är numera välkänt. De senaste 10-15 åren har ekonomer världen över hamrat in budskapet om skatters hämmande och snedvridande effekter på sysselsättningen (tidsanvändningen), sparandet, investeringarna och konsumtionsmönstret. En rad empiriska studier har visat att kostnaderna kan bli förfärande stora.

Det som framför allt driver upp kostnaderna är beskattningens brist på enhetlighet. Snedvridningarna blir större när olika skattesatser används på näralliggande områden eller när de varierar med kvantiteten (som i den progressiva inkomstskatten). Bristen på enhetlighet får folk att bete sig oekonomiskt. I jakten på privata skattefördelar offras väsentliga samhällsekonomiska värden.

Frånvaron av enhetlighet i nuvarande skattesystem är inte en ren tillfällighet. Den är ett uttryck för ofta missriktade fördelningspolitiska ambitioner. Det handlar till dels om tämligen fyrkantiga försök att göra inkomstfördelningen "rättvis", men framför allt om eftergifter för olika särintressens anspråk på skatteprivilegier. Även dessa har sagts vara "rättvisa".

Dessa insikter har lett till en våg av skattereformer världen över med syftet att göra beskattningen mera enhetlig. Luckor i skattebaserna täpps till och skattesatserna harmoniseras. Detta sker inte utan motstånd. Det har för politikerna gällt att stå emot särintressenas lobby-verksamhet samt att för den breda allmänheten för-

klara att den förda fördelningspolitiken egentligen varit ett falskspel.

Nu har denna våg nått Sverige. Vi kan höra finansministern förklara att nuvarande skattesystem faktiskt är ruttet, och att det är motiverat att slopa det mesta av progressiviteten. Enligt den skiss som presenterades i november skall 90 procent av inkomsttagarna inte behöva betala någon statlig inkomstskatt överhuvudtaget, men i gengäld skall de få betala moms på tidigare momsbefriade varor och tjänster. Luckorna och asymmetrierna i kapitalbeskattningen skall också åtgärdas.

Detta är mycket glädjande. För svenska folket kan vinsten bli enorm. Men hur blev reaktionen? Återigen fylls tidningssidor med de sedvanliga kalkylerna om hur mycket olika grupper i samhället kommer att vinna eller förlora på reformen. Som vanligt är dessa kalkyler grovt missvisande. De missar helt och hållet vad som är poängen med reformen, nämligen att få till stånd en totalt sett bättre fungerande samhällsekonomi. Kalkylerna bygger på den enfaldiga förutsättningen att en genomgripande skattereform kan analyseras som om den bara handlar om huruvida Anders och Siv (eller vilka fingerade namn man väljer att använda) skall få några kronor mer eller mindre i plånboken, givet att allt i övrigt blir vid det gamla. I kalkylerna glöms de verkligt viktiga sakerna bort, tex att Anders kanske får en mindre risk att bli arbetslös, att Siv kanske får möjlighet till ett bättre betalt heltidsarbete, att maten kanske blir billigare och att deras barn säker-

ligen kan se fram mot en ljusare framtid om de stannar i Sverige.

Och som vanligt dras långtgående slutsatser om reformens angelägenhet på grundval av dessa räkneexempel. Om grupper man sympatiserar med framstår som vinnare, och grupper som man saknar sympatier för framstår som förlorare, ja då är reformen säkert bra. Men annars... . Det är verkligen torftigt.

Låt oss hoppas att den svenska skattedebatten nu kan lyftas över nivån vettlösa plånbokskalkyler och fyrkantiga rättviseargument. Det läge att äntligen få till stånd en välbehövlig skattereform som uppstått får inte

försittas på grund av okunnighet om vad saken gäller. Alla måste nu ta sitt ansvar. Detta gäller inte minst statsministern. Det är illavarslande att han i sina kommentarer till skatteskissen ideligen återkommer med argumentet att socialdemokraterna aldrig kan gå med på att "höginkomsttagare som grupp" får sänkta skatter. Med denna typ av uttalanden blockeras en saklig debatt. Grupp ställs mot grupp. Särintressen rättfärdigas. Skattepolitiken blir ett allas krig mot alla, dvs precis vad vi vill komma bort från.

LARS SÖDERSTRÖM